

Opracowała Monika Rubaszewska-Kuna

**Przedmiotowy System Oceniania
z Historii i
Wiedzy o Społeczeństwie
w Publicznym Gimnazjum nr 33
w Łodzi**

Łódź 2015

Podstawa prawna do opracowania Przedmiotowego Systemu Oceniania:

1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 kwietnia 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych
2. Statut Szkoły,
3. Wewnątrzszkolny System Oceniania,
4. Program nauczania „Śladami przeszłości”, Program nauczania ogólnego historii w klasach I-III gimnazjum, T. Kowalewska, T. Maćkowski, Nowa Era 2009.

Cele oceniania wewnątrzszkolnego:

1. Informowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych i postępach w tym zakresie.
2. Pomoc uczniowi w samodzielnym planowaniu swojego rozwoju i motywowanie go do dalszej pracy.
3. Dostarczanie rodzicom i nauczycielom informacji o postępach, trudnościach i specjalnych uzdolnieniach ucznia.
4. Umożliwienie nauczycielom doskonalenia organizacji i metod pracy dydaktyczno-wychowawczej.

Kontrola i ocena osiągnięć uczniów:

I. Zasady oceniania:

1. Ocenie podlegają umiejętności i wiedza określona programem nauczania.
2. Ocenianie odbywa się w stopniach szkolnych w skali od 1 do 6.
3. Stosowana jest ocena cząstkowa za prace na lekcji w formie plusów i minusów. Za pięć plusów – ocena bardzo dobra, za pięć minusów – ocena niedostateczna.
4. Oceny są jawne.
5. Uczeń ma prawo zgłosić w ciągu semestru raz nieprzygotowanie. Nieprzygotowanie powinno być zgłoszone przez ucznia po sprawdzeniu obecności, jednak nie dotyczy to zapowiedzianego sprawdzianu.
6. Uczeń ma obowiązek zaliczenia zapowiedzianych sprawdzianów wiadomości na ocenę pozytywną. W przypadku nieobecności ucznia, ma on obowiązek zaliczyć sprawdzian w ciągu dwóch tygodni od terminu jego przeprowadzenia. Uczeń ma prawo do poprawy oceny ze sprawdzianu w terminie do dwóch tygodni od rozdania prac. W przypadku, gdy uczeń nie poprawi sprawdzianu w terminie wyznaczonym przez nauczyciela zostanie powiadomiony rodzic ucznia. Nauczyciel ma obowiązek wpisać do dziennika przedmiotowego i elektronicznego obie oceny, jakie uczeń uzyskał ze sprawdzianu i z poprawy. Obie oceny liczone są do średniej.
7. Uczeń nieobecny jedynie w dniu sprawdzianu/kartkówki lub tylko na lekcji, na której odbywał się sprawdzian, otrzymuje z niego ocenę niedostateczną, ma możliwość poprawienia, jeśli jego obecność jest usprawiedliwiona przez rodzica/opiekuna i poprzedzona informacją telefoniczną w sekretariacie szkoły lub u wychowawcy. Uczeń nieobecny jedynie w dniu sprawdzianu/kartkówki lub tylko na lekcji, na której odbywał się sprawdzian, a jego nieobecność nie jest usprawiedliwiona przez rodzica/opiekuna i poprzedzona informacją telefoniczną w sekretariacie szkoły lub u wychowawcy, otrzymuje ocenę niedostateczną, i nie ma możliwość poprawienia. Uczeń nieobecny jeden dzień przed kartkówką ma obowiązek pisać ją na lekcji, razem z pozostałymi uczniami. Nie przysługuje mu możliwość zaliczenia kartkówki w innym terminie.
7. Uczniowie są zobowiązani do poprawy ocen niedostatecznych i ocen dopuszczających.
8. Uczeń poprawia sprawdzian tylko raz.

9. Formy kontroli bieżącej tj.: kartkówki, odpowiedzi ustne, prace domowe, prace na lekcji nie podlegają poprawie.

10. Każdy uczeń ma prawo do otrzymania dodatkowych ocen, które może uzyskać, biorąc udział w konkursach, wykonując i przygotowując dodatkowe zadanie, opracowując referaty na temat określony przez nauczyciela lub tworząc własny projekt pracy (po uzgodnieniu z nauczycielem).

11. Uczeń ma obowiązek na bieżąco uzupełniać notatki w zeszycie przedmiotowym lub na karcie pracy. W przypadku nieobecności związanej z chorobą utrzymującą się powyżej 7 dni, uczeń ma obowiązek uzupełnić zaległości w ciągu maksymalnie 7 kolejnych dni od pierwszego dnia obecności w szkole. Brak uzupełnienia notatek i prac domowych skutkuje wystawieniem oceny niedostatecznej z wagą 2 (traktowanej jak ocena za pracę terminową).

11. Ocena śródroczna jest wystawiana na podstawie średniej ważonej wszystkich ocen cząstkowych obejmujących prace ucznia w całym semestrze, wg następującej skali:

- poniżej 1,74 - niedostateczny
- od 1,75 do 2,74 - dopuszczający
- od 2,75 do 3,74 - dostateczny
- od 3,75 do 4,74 - dobry
- od 4,75 do 5,44 - bardzo dobry
- od 5,45- celujący

12. Ocena końcoworoczna stanowi średnią ważoną ocen semestralnych i wystawiana jest wg skali omówionej w pkt. 11

12. Na miesiąc przed wystawieniem ocen śródrocznych i końcoworocznych nauczyciel informuje o przewidywanych ocenach uczniów.

13. W przypadku uzyskania oceny niedostatecznej na I semestr, uczeń jest zobowiązany zaliczyć materiał z I semestru na poziomie dopuszczających w terminie ustalonym z nauczycielem.

14. W przypadku uzyskania oceny niedostatecznej na koniec roku szkolnego uczeń zdaje egzamin poprawkowy zgodnie z zasadami Wewnętrzzszkolnego Systemu Oceniania.

15. Uczeń może się odwołać od ustalonej oceny na zasadach określonych w statucie szkolnym i w Wewnętrzzszkolnym Systemie Oceniania.

16. W przypadku opuszczenia 50 % zajęć uczeń zostaje nieklasyfikowany.

17. Uczniowie z dysfunkcjami oceniani są wg odrębnych zasad zalecanych przez PPP

18. W dzienniku elektronicznym przewiduje się następujące oznaczenie kolorystyczne poszczególnych ocen:

- waga 5 – czerwony,
- waga 4 – zielony,
- waga 3 – niebieski,
- waga 2 - pomarańczowy,
- waga 1 – różowy lub czarny.

II. Pomiar osiągnięć uczniów odbywa się za pomocą następujących narzędzi:

1. Wypowiedzi ustne (3 ostatnie tematy)
2. Sprawdziany po zakończonym dziale programowym,
3. Testy,
4. Egzaminy próbne wewnątrzszkolne,
5. Aktywność na lekcji (system plusów, minusów),
6. Praca na lekcji,
7. Zadania domowe,
8. Praca pozalekcyjna,
9. Prowadzenie zeszytu przedmiotowego (uczeń ma obowiązek prowadzić zeszyt przedmiotowy, w którym powinny znajdować się zapisy: nr lekcji, data i temat, notatki, zapisy poleceń ustnych lub pisemnych prac domowych. Zeszyt powinien być prowadzony systematycznie, w przypadku nieobecności w szkole uczeń powinien go uzupełnić)
10. Realizacja projektu.

III. Kryteria oceny przy realizacji konkretnych zadań:

1. Sprawdziany

- a) Sprawdziany są obowiązkowe i zapowiedziane. Obejmują zakres jednego rozdziału omawianego na lekcjach. Nauczyciel ma obowiązek poinformować uczniów o takim sprawdzianie z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem, a także odnotować informację o dacie w dzienniku lekcyjnym i elektronicznym.
- b) Sprawdzian poprzedza lekcja powtórzeniowa, utrwalająca poznane wiadomości i umiejętności.
- c) Sprawdziany są obowiązkowe, uczniowie nieobecni w szkole mają dwa tygodnie na zaliczenie, w przeciwnym wypadku uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.
- d) Jeżeli znajomość terminu sprawdzianu będzie przez klasę wykorzystywana do wagarów lub ucieczek, nauczyciel ma prawo nie podawać uczniom terminu przełożonego sprawdzianu.
- e) Kartkówki są obowiązkowe i zapowiedziane. Obejmują zakres materiału z maksymalnie trzech ostatnich lekcji.
- f) Prace pisemne (sprawdziany, kartkówki i testy) są przechowywane do dnia 7 lipca każdego roku szkolnego.
- g) W przypadku gdy uczeń ściąga podczas pisania sprawdzianu, praca zostaje odebrana, a uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.
- h) Egzamin próbny obejmuje zakres materiału z trzech lat nauki danego przedmiotu. Nauczyciel ma obowiązek poinformować uczniów o takim sprawdzianie z co najmniej dwutygodniowym wyprzedzeniem, a także odnotować informację o dacie w dzienniku lekcyjnym i elektronicznym.
- i) Test semestralny obejmuje zakres materiału z całego semestru. Nauczyciel ma obowiązek poinformować uczniów o takim sprawdzianie z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem, a także odnotować informację o dacie w dzienniku lekcyjnym i elektronicznym.
- h) W przypadku sprawdzianów, testów semestralnych i egzaminów próbnych przyjmuje się skalę punktową przeliczoną na oceny wg kryteriów:

- 0% - 39% - niedostateczny
- 40% - 59% - dopuszczający
- 60% - 74% - dostateczny
- 75% - 90% - dobry
- 91% - 100% - bardzo dobry
- Powyżej 100% - celujący

i) W przypadku kartkówek przyjmuje się skalę punktową przeliczoną na oceny wg kryteriów:

- 0% - 39% - niedostateczny
- 40% - 59% - dopuszczający
- 60% - 74% - dostateczny
- 75% - 89% - dobry
- 90% - 100% - bardzo dobry

j) Dla poszczególnych typów zadań realizowanych przez uczniów zarówno w szkole, jak i w domu, ustala się następującą wagę:

- waga 5 - praca klasowa, sprawdzian, test, egzamin próbny, test semestralny,
- waga 4 - sprawdzian powtórzeniowy w klasie III,
- waga 3 - kartkówka, odpowiedź ustna,
- waga 2 - praca na lekcji, aktywność, zadanie, praca dodatkowa, referat,
- waga 1 - plakat, dekoracje, praca domowa,

2. Umiejętności pracy w grupie

a) Podział zadań:

-członkowie zespołu równomiernie dzielą się pracą,
-każdy uczeń, choćby w minimalnym stopniu, uczestniczy w realizacji zadania wykonywanego przez drużynę.

b) Podejmowanie decyzji:

-każda osoba ma prawo głosu
-opinie wszystkich członków grupy są równoprawne i uwzględniane w podejmowaniu decyzji końcowej,
-mało aktywni uczniowie są zachęceni do wypowiedzi przez pozostałe osoby.

c) Stopień zgodnego współdziałania w grupie:

-umiejętność skutecznego rozwiązywania konfliktów,
-wzajemne wysłuchiwanie swoich argumentów przez osoby z danej drużyny,
-zachowywanie podstawowych zasad kultury, nawet w czasie sporów.

d) Postawa podczas pracy:

-grupa jest skupiona na zadaniu, które ma wykonać,
-wszyscy uczniowie należący do zespołu, są zaangażowani w osiągnięcie wspólnego celu,
-osoby wchodzące w skład drużyny dbają o dobrą jakość rezultatów pracy.

3. Praca ucznia na lekcji

- a) Sprawdzanie przygotowania do lekcji, uczeń powinien posiadać podręcznik i zeszyt przedmiotowy.
- b) Udział w lekcji: częstotliwości zgłaszania się do odpowiedzi na zadane przez nauczyciela pytania lub wykonywanie zadania pisemnego.
- c) Stosunek ucznia do poruszanej tematyki (w ogóle nie interesuje się tematem, biernie uczestniczy tylko na wyraźne polecenie nauczyciela, aktywnie uczestniczy – sam, nie będąc zachęcany przez nauczyciela, wykazuje inicjatywę – zadaje pytania, zabiera głos, dyskutuje).
- d) Wykazywania się ponadprogramową wiedzą i dociekliwością (np. przynoszenie na lekcje materiałów pomocniczych).

4. Wypowiedzi ustne

- a) Oceniana jest zawartość rzeczowa.
- b) Umiejętność formułowania myśli.
- c) Stosowanie terminologii historycznej, zgodnie z poziomem wymagań.
- d) Umiejętność wykorzystanie pomocy naukowych (mapy, tablice graficzne) itp.

5. Prace domowe

- a) Ocenie podlegają pomysłowość rozwiązania.
- b) Poprawność rzeczowa.
- c) Umiejętność prezentacji.
- d) Stopień zaangażowania.
- e) Efektywność.
- f) Czas jej wykonywania (za pracę oddaną po terminie uczeń otrzymuje ocenę niżej)

6. Udział w projekcie

Ocenie podlega:

- a) zaangażowanie,
- b) systematyczność,
- c) samodzielność
- d) korzystanie z materiałów źródłowych.

7. Aktywność pozalekcyjna

- a) Sukcesy w konkursach i olimpiadach: wyniki najwyższe I, II, III m. – ocena celująca, wyniki na poziomie wyższym niż 50% – ocena bardzo dobra.
- b) Pomoc w przygotowaniu imprez regionalnych propagujących lokalną społeczność.
- c) Aktywny udział w uroczystościach o charakterze społeczno-patriotycznym.

Przewidywane osiągnięcia uczniów na poszczególne oceny:

I. Ocena niedostateczna (1)

Wiedza:

- braki wiedzy są duże, nie rokuje nadziei na ich usunięcie przy pomocy nauczyciela, nawet w długim okresie czasu,
- nie zaliczył sprawdzianów na ocenę pozytywną, nie wykazał chęci poprawy oceny niedostatecznych,
- nie prowadził zeszytu przedmiotowego,
- nie pamięta prostych faktów, pojęć i terminów historycznych,
- nie dostrzega prostych przyczyn i skutków faktów, wydarzeń, zjawisk,
- nie opanował w stopniu minimalnym zagadnień poruszanych na lekcji,

Umiejętności:

- nie potrafi nawet przy pomocy nauczyciela wykonać prostych poleceń i prostych umiejętności,
- nie umie nazywać faktów, wydarzeń, zjawisk, nie potrafi umieszczać ich w czasie i przestrzeni,
- nie umie dostrzec prostych przyczyn skutków faktów, wydarzeń i zjawisk,

-nie rozumie prostego tekstu źródłowego.

Aktywność:

- uczeń nie uczęszcza na zajęcia,
- przeszkadza w trakcie lekcji, uniemożliwia prowadzenie zajęć,
- odmawia wykonywania zadań postawionych przez nauczyciela bądź grupę,
- wyraźny brak zainteresowania przedmiotem.

II. Ocena dopuszczająca (2)

Wiedza:

- uczeń posiada niepełną wiedzę określoną programem nauczania,
- przy pomocy nauczyciela jest w stanie zrealizować polecenia dotyczące zastosowania posiadanej wiedzy,
- posiada minimalną wiedzę dotyczącą wydarzeń Polski i świata,
- zna proste fakty, pojęcia historyczne i terminy, podstawowe wydarzenia i zjawiska oraz ich przyczyny i skutki, luki wiedzy jest w stanie uzupełnić w dłuższym okresie czasu.

Umiejętności:

- przy pomocy nauczyciela umie zastosować umiejętności przewidziane programem i dysponuje umiejętnościami, które pozwolą mu uzupełnić braki w dalszym procesie uczenia się historii,
- umie nazywać fakty, wydarzenia, zjawiska,
- umie szeregować wydarzenia w czasie,
- dostrzega związki między życiem gospodarczym, położeniem geograficznym,
- odczytuje dane kartograficzne,
- potrafi posługiwać się podręcznikiem, słownikiem,
- czyta ze zrozumieniem treści zawarte w źródle.

Aktywność:

- bierna postawa na lekcjach,
- zachowuje się poprawnie na lekcjach, nie przeszkadza,
- pracuje na lekcjach tylko pod nadzorem nauczyciela i z pomocą kolegów.

III. Ocena dostateczna (3)

Wiedza:

- posiada podstawową wiedzę, przewidzianą programem nauczania w stopniu zadawalającym,
- nazywa poznane epoki i podaje ich cechy,
- rozumie znaczenie złożoności faktów, wydarzeń, zjawisk, procesów oraz zna daty roczne przełomowych wydarzeń,
- rozumie zmienność i ciągłość procesów historycznych,
- rozumie rolę źródeł historycznych w poznawaniu historii,
- pamięta wybitne jednostki poznanych wydarzeń,
- w pracach pisemnych popełnia błędy merytoryczne, ale po uwagach nauczyciela potrafi je poprawić.

Umiejętności:

- uczeń potrafi wykonać polecenia wymagające zastosowania umiejętności przewidzianych programem o średnim stopniu trudności,
- posiada umiejętności dla poziomu wymagań koniecznych, uzupełnionych o nowe kompetencje,
- dostrzega zmienność i ciągłość wydarzeń oraz zjawisk,
- umieszcza fakty w czasie i przestrzeni historycznej,
- dostrzega przyczyny i skutki między faktami, wydarzeniami i zjawiskami,
- umie wykorzystać różne źródła wiedzy historycznej,
- umie wypowiadać się w formie ustnej i pisemnej na konkretny temat.

Aktywność:

- bierze udział w pracy zespołowej,
- nie pracuje systematycznie, aktywnością wykazuje się sporadycznie.

IV. Ocena dobra (4)

Wiedza:

- uczeń opanował materiał przewidziany w programie,
- zna i rozumie większość pojęć,
- zna przyczyny i skutki faktów, wydarzeń, zjawisk i procesów historycznych,
- rozumie związki i zależności pomiędzy historią powszechną i historią Polski,
- odtworza rzeczywistość historyczną na podstawie źródeł historycznych i literackich,
- pamięta daty początkowe i końcowe wydarzeń historycznych,
- zna postacie historyczne ważne dla dziejów Polski i świata,
- uczeń dobrze opanował materiał, ale czasami popełnia błędy.

Umiejętności:

- posiada umiejętności dla poziomu podstawowego, uzupełnione o nowe kompetencje,
- porządkuje fakty według kryterium czasu i przestrzeni,
- selekcjonuje fakty i wydarzenia, rozumie związki między nimi,
- wykorzystuje zdobytą wiedzę, formułuje oceny, opinie i uzasadnia je,
- umie korzystać z różnych źródeł informacji i je interpretować,
- poprawnie posługuje się mapą,
- przy pomocy nauczyciela poprawnie analizuje teksty źródłowe i porównuje uzyskane informacje z innymi źródłami,
- bierze udział w dyskusjach, grach dydaktycznych, formułuje poprawnie wypowiedzi ustne i pisemne.

Aktywność:

- jest aktywny w czasie lekcji, wykonuje polecenia nauczyciela,
- samodzielnie wykonuje powierzone mu na lekcji zadania,
- umie i chce współpracować w grupie.

V. Ocena bardzo dobra (5)

Wiedza:

- uczeń posiada zasób wiedzy określony programem,
- zna przyczyny, przebieg i skutki faktów, wydarzeń, zjawisk, procesów,
- zna typologię źródeł historycznych, pojęcia i terminy dotyczące problemów badania źródeł historycznych,
- pamięta daty, wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne oraz rolę postaci w nich uczestniczących,
- rozumie zmienność i ciągłość procesów,
- rozumie przeciwstawne interpretacje wydarzeń.

Umiejętności:

- posiada umiejętności dla poziomu rozszerzającego i dopełniającego uzupełnione o nowe kompetencje,
- operuje wiedzą historyczną,
- korzysta z różnych źródeł informacji,
- porównuje je i ocenia ich wiarygodność oraz przydatność,
- samodzielnie formułuje i definiuje pojęcia oraz posługuje się nimi ze zrozumieniem,
- formułuje i rozwiązuje problemy historyczne,
- wykorzystuje wiedzę z pokrewnych przedmiotów,
- potrafi argumentować swoje wypowiedzi, sądy, opinie, oceny,
- rozdziela prawdę historyczną od fikcji,
- zdobytą wiedzę prezentuje w różnych formach: w wypowiedziach ustnych i pisemnych,
- przedstawia prace problemowe, przekrojowe, prace w grupie np. metody projektu.

Aktywność:

- czynnie uczestniczy w lekcjach, bierze udział w dyskusjach, debatach, grach dydaktycznych na forum klasowym,
- wykonuje dobrowolnie zadania, zdobywając nową wiedzę i doświadczenia,
- wykazuje się pomysłowością, inicjatywą i pracowitością.

VI. Ocena celująca (6)

Wiedza:

- uczeń posiada wiedzę historyczną wyraźnie wykraczającą poza obowiązkowe

wymagania programowe, potwierdzając je w toku pracy lekcyjnej i pozalekcyjnej,
-posiada zainteresowania humanistyczne, systematycznie pracuje, czyta książki i artykuły historyczne, wykonuje prace dodatkowe
-osiąga sukcesy w różnych konkursach historycznych (I, II, III miejsce)
-bierze udział w apelach szkolnych i innych uroczystościach społeczno- patriotycznych
-ze sprawdzianów otrzymuje oceny bardzo dobre i celujące
-wykonuje prace w ramach projektu edukacyjnego na ocenę celującą

Umiejętności:

-uczeń posiada umiejętności określone dla poziomu wymagań podstawowych, rozszerzających, dopełniających i uzupełniających o nowe kompetencje,
-samodzielnie zdobywa wiadomości,
-wykorzystuje zdobytą wiedzę w nowych sytuacjach poznawczych,
-umie dokonać syntezy, analizy materiału oraz powiązać je z zagadnieniami poznаныmi w czasie innych przedmiotów,
-umie powiązać dzieje własnego regionu z historią własnego kraju lub z dziejami powszechnymi,
-krytycznie analizuje treści prezentowane przez media i inne źródła.

Aktywność:

-bierze aktywny udział w zajęciach lekcyjnych i pozalekcyjnych,
-bierze czynny udział w życiu szkoły i miasta: udział w apelach szkolnych, akcjach, uroczystościach patriotycznych
-pomaga słabszym koleżankom i kolegom

Podczas lekcji historii i wiedzy o społeczeństwie będą stosowane następujące elementy oceniania kształtującego.

Nauczyciel:

1. Określa cele lekcji i formułuje je w języku zrozumiałym dla ucznia

Nauczyciel przed przystąpieniem do planowania lekcji zastanawia się, jakie cele chce zrealizować z uczniami podczas lekcji. Określa też, co chce, aby uczniowie osiągnęli. Często cel, który stawia sobie nauczyciel, może być dla ucznia niejasny. Dlatego nauczyciel musi go tak sformułować, aby stał się on zrozumiały dla każdego ucznia. Pod koniec lekcji wraz z uczniami nauczyciel sprawdza, czy cel został osiągnięty.

2. Ustala wraz z uczniami kryteria oceniania, czyli to, co będzie brał pod uwagę przy ocenie pracy ucznia

Uczeń musi wiedzieć, co dokładnie będzie podlegało ocenie. Nauczyciel sam lub wraz z uczniami ustala kryteria oceniania - co będzie **brane pod uwagę przy ocenianiu**. Czyli, co będzie dowodem na **to, że cele zostały osiągnięte**. Kryteria pomagają uczniom przygotować się do sprawdzianu oraz wykonać pracę tak, aby postawiony przez nauczyciela cel został zrealizowany. Nauczyciel konsekwentnie ocenia tylko to, co wcześniej zapowiedział.

3. Stosuje efektywną informację zwrotną

Nauczyciel zamiast stawiać ocenę sumującą przekazuje uczniowi komentarz do jego pracy. Dobra informacja zwrotna zawsze powinna zawierać cztery elementy:

- wyszczególnienie i docenienie dobrych elementów pracy ucznia,
- odnotowanie tego, co wymaga poprawienia lub dodatkowej pracy ze strony ucznia,
- wskazówki, w jaki sposób uczeń powinien poprawić tę konkretną pracę,
- wskazówki, w jakim kierunku uczeń powinien pracować dalej.

Informacja zwrotna musi być ściśle związana z kryteriami oceniania określonymi przed wykonaniem zadania.

4. Rozróżnia funkcje oceny sumującej i kształtującej

Ocena sumująca ma znaczenie przy podsumowaniu wiedzy nabytej przez ucznia i zwykle

ogranicza się do stopnia. Ocena kształtująca służy uczniowi do tego, aby uświadomił sobie, co zrobił dobrze, co źle i jak może poprawić swoją pracę. Towarzyszy ona i pomaga uczniowi w trakcie procesu uczenia się. W ocenianiu kształtującym rozdzielamy ocenę sumującą od kształtującej, uczeń otrzymuje mniej ocen (stopni), a częściej informację zwrotną od nauczyciela czy kolegi.

5. Buduje atmosferę uczenia się, pracując z uczniami i rodzicami

Warto poświęcić czas na dyskusję o tym, jak uczniowie się uczą i co pomaga im się uczyć. Atmosfera sprzyjająca uczeniu się przejawia się większym poczuciem własnej wartości uczniów, zaangażowaniem w proces uczenia się, samodzielnością, umiejętnością współpracy oraz świadomym i odpowiedzialnym uczeniem się. Rodzice są partnerami i pomocnikami nauczyciela w nauczaniu swoich dzieci.

6. Potrafi formułować pytania kluczowe

Pytania kluczowe to pytania, które skłaniają uczniów do myślenia. Takie pytania ukazują uczniom szerszy kontekst omawianego zagadnienia, zachęcają do poszukiwania odpowiedzi i silniej angażują w naukę.

7. Potrafi zadawać pytania angażujące ucznia w lekcję

Zadawanie pytań w ocenianiu kształtującym polega na włączaniu wszystkich uczniów w myślenie nad rozwiązywaniem problemu postawionego przez nauczyciela. Ma temu służyć m.in.:

- wydłużenie czasu oczekiwania na odpowiedź ucznia,
- kierowanie przez nauczyciela pytania do wszystkich uczniów, a nie tylko do zgłaszających się,
- poszukiwanie w parach odpowiedzi na pytania nauczyciela,
- brak kary za błędne odpowiedzi,
- Zadawanie uczniom pytań „otwartych”.

8. Wprowadza samoocenę i ocenę koleżeńską

Uczniowie – na podstawie podanych kryteriów oceniania – wzajemnie recenzują swoje prace, dają sobie wzajemnie wskazówki, jak je poprawić. Ma to dwojaki sens: z jednej strony dobrze rozumieją kolegę, którego pracę sprawdzają, gdyż przed chwilą wykonywali to samo zadanie, a z drugiej – uczą się od swojego kolegi: ustalania kryteriów oceniania (co oceniam?) i umiejętności dawania informacji zwrotnej (jak to komunikuję?)

Jeśli uczeń sam potrafi ocenić, ile się nauczył i co jeszcze musi zrobić, aby osiągnąć wyznaczony cel, to pomaga mu w procesie uczenia się i czyni z niego aktywnego i odpowiedzialnego uczestnika tego procesu.

Sposoby informowania o postępach w nauce:

1. Informacje o otrzymanej przez ucznia ocenie z odpowiedzi, z zadania domowego, z pracy na lekcji, z prac pisemnych (sprawdzian, kartkówka) są przekazywane rodzicom za pomocą dziennika elektronicznego Mantika, podczas zebrań, w uzasadnionych przypadkach rodzice informowani są indywidualnie.

2. Nauczyciel informuje ucznia na bieżąco o otrzymanych ocenach: słownie, wpis w dzienniku papierowym i elektronicznym, wpis w zeszyte, wpis na pracy pisemnej.

3. Nauczyciel powiadamia wychowawcę o osiągnięciach uczniów za pomocą:

-wpisów w dzienniku lekcyjnym,

-wpisów w e-dzienniku,

-rozmów z wychowawcą,

-przekazywanych informacji o uczniach, którzy są zagrożeni oceną niedostateczną.

4. Rodzice są informowani o sposobach dostępu do PSO z historii:

-przez nauczyciela,

-poprzez informację na stronie internetowej szkoły.

5. Uczniowie na pierwszej lekcji organizacyjnej zostają zapoznani z PSO z historii.

Dostosowanie wymagań edukacyjnych

1. Podstawa prawna:

Rozporządzeniem MEN z dnia 25 kwietnia 2013 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych, są zobowiązani do dostosowania wymagań edukacyjnych

- posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego,
- posiadającego opinię poradni PP,
- nieposiadającego orzeczenia lub opinii, który objęty jest pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole.

2. Zasady oceniania ucznia o obniżonych możliwościach edukacyjnych:

- a) ograniczenie wymagań do indywidualnych możliwości ucznia
- b) wydłużenie czasu przeznaczanego na wykonanie ćwiczeń praktycznych,
- c) możliwość rozbicia ćwiczeń złożonych na prostsze i ocenienie ich wykonania etapami,
- d) wydłużenie czasu na nauczenie się partii materiału lub rozłożenie na mniejsze części
- e) konieczność odczytania na głos poleceń otrzymywanych przez innych uczniów tylko w formie pisemnej,
- f) branie pod uwagę wyłącznie poprawności merytorycznej wykonanego ćwiczenia,
- g) możliwość (za zgodą ucznia) zamiany pracy pisemnej na odpowiedź ustną (sprawdzian lub kartkówka),
- h) podczas odpowiedzi ustnych - zadawanie większej liczby prostych pytań zamiast jednego złożonego,
- i) obniżenie wymagań dotyczących estetyki zeszytu przedmiotowego,
- j) wydłużenie czasu pracy na wykonanie zadania,
- k) wykonanie pracy pod kierunkiem nauczyciela,
- l) umożliwienie odrabiania zadań domowych w wersji komputerowej,
- ł) uczeń może pisać drukowanymi literami,
- m) ocenia się przygotowanie ucznia do lekcji.

STANDARDY WYMAGAŃ W UJĘCIU OPERACYJNYM

HISTORIA - KLASA I

Dział I. Wstęp do historii

OCENA CELUJĄCA

- Uczeń określa sposoby wykorzystywania źródeł historycznych
- Uczeń rozumie cechy specyficzne gatunku ludzkiego
- Uczeń ocenia znaczenie osiadłego trybu życia dla dalszych dziejów ludzkości

OCENA BARDZO DOBRA

- Uczeń rozumie rolę źródeł historycznych w poznawaniu przeszłości
- Uczeń rozumie przyczyny kształtujące ewolucję gatunku ludzkiego

- Uczeń rozumie cechy specyficzne gatunku ludzkiego
- Uczeń rozumie związki między rewolucją neolityczną a ewolucją życia społecznego
- Uczeń rozumie związki między środowiskiem naturalnym i rozwojem cywilizacji ludzkiej
- Uczeń wskazuje cechy cywilizacji, które są wynikiem zmian zaszłych w neolicie

OCENA DOBRA

- Uczeń wie, jaką rolę odgrywają źródła historyczne w historii
- Uczeń wymienia przyczyny, które kształtowały ewolucję gatunku ludzkiego
- Uczeń wyjaśnia, dlaczego zmiany w sposobie życia ludzi neolitu nazwano rewolucją
- Uczeń określa różnice między paleolitem a neolitem

OCENA DOSTATECZNA

- Uczeń dzieli źródła historyczne na materialne i niematerialne
- Uczeń potrafi podać przykłady różnych źródeł historycznych
- Uczeń określa warunki życia człowieka w czasach najdawniejszych
- Uczeń omawia, jak żyli ludzie w czasach najdawniejszych
- Uczeń charakteryzuje skutki rewolucji neolitycznej
- Uczeń określa różnice między koczowniczym a osiadłym trybem życia
- Uczeń wymienia czynniki, które miały wpływ na zmianę trybu życia ludzi epoki neolitu

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

- Uczeń wyjaśnia znaczenie podstawowych pojęć: chronologia, epoka, wiek, prehistoria, historia, starożytność, źródło historyczne, rewolucja neolityczna, koczowniczy i osiadły tryb życia
- Uczeń posługuje się osią czasu i umieszcza wydarzenia w czasie
- Uczeń dokonuje najprostszego podziału źródeł historycznych i wskazuje różnorodne źródła
- Uczeń umieszcza na osi czasu i na mapie miejsca powstania gatunku ludzkiego
- Uczeń przedstawia chronologię zmian zachodzących w czasie rewolucji neolitycznej
-

Dział II. Cywilizację starożytne: Egipt, Izrael, Mezopotamia, Grecja, Rzym

OCENA CELUJĄCA

- Uczeń porównuje prawo starożytnej Mezopotamii z prawem Biblii i współczesnej Polski
- Uczeń opowiada o zadaniach i roli poszczególnych grup społecznych w Egipcie
- Uczeń charakteryzuje wierzenia Egipcjan
- Uczeń przedstawia chronologię dziejów Izraela
- Uczeń uzasadnia znaczenie alfabetu dla rozwoju kultury
- Uczeń wskazuje wady i zalety wychowania spartańskiego
- Uczeń wyjaśnia związek między strukturami społecznymi Aten a przeprowadzanymi reformami
- Uczeń wyjaśnia związki między religią a kulturą
- Uczeń potrafi wskazać cechy wspólne myśli filozoficznej
- Uczeń ocenia postawę Greków w momencie najazdu perskiego
- Uczeń wyjaśnia, dlaczego Aleksandra Macedońskiego nazywamy „Wielkim”
- Uczeń porównuje ustrój republiki rzymskiej z demokracją ateńską
- Uczeń ocenia rządy Oktawiana Augusta
- Uczeń wymienia i charakteryzuje główne osiągnięcia Rzymian w różnych dziedzinach życia
- Uczeń wyjaśnia związki przyczynowo - skutkowe między kryzysem cesarstwa a rozwojem chrześcijaństwa

OCENA BARDZO DOBRA

- Uczeń charakteryzuje władzę i społeczeństwo w Sumerze i Babilonii
- Uczeń dostrzega zależność między powstaniem cywilizacji i państwa a organizacją pracy
- Uczeń wyjaśnia znaczenie rzeki Nil dla istnienia Egiptu
- Uczeń wyjaśnia, jak zorganizowane było państwo egipskie
- Uczeń pokazuje na mapie szlak wędrówki narodu wybranego
- Uczeń uzasadnia, dlaczego Grecy nie stworzyli jednego państwa i prowadzili kolonizację
- Uczeń uzasadnia celowość wychowania spartańskiego
- Uczeń wyjaśnia, na czym polegały reformy Solona i Klejstenesa
- Uczeń dostrzega wpływ mitologii greckiej na kształtowanie się kultury europejskiej
- Uczeń wyjaśnia, jaką rolę w życiu Greków pełniły wyrocznie
- Uczeń wymienia różnice między igrzyskami olimpijskimi starożytnymi a współczesnymi
- Uczeń ocenia rolę igrzysk, teatru i literatury w życiu Greków

- Uczeń potrafi wyjaśnić genezę słów: akademia i liceum
- Uczeń rozpoznaje konkretne budowle starożytnej Grecji i Rzymu
- Uczeń wyjaśnia symboliczny sens nazwy Termopile
- Uczeń wymienia osiągnięcia kultury helleńskiej
- Uczeń opisuje proces powstawania republiki rzymskiej
- Uczeń wyjaśnia symboliczne znaczenie zwrotów: „kości zostały rzucone”, „przekroczyć Rubikon”
- Uczeń wyjaśnia, jak była zorganizowana armia rzymska
- Uczeń wyjaśnia przyczyny i skutki ekspansji Rzymian
- Uczeń wyjaśnia wkład Rzymian w rozwój prawodawstwa
- Uczeń dostrzega związki między kulturą grecką a rzymską
- Uczeń wyjaśnia przyczyny prześladowań chrześcijan
- Uczeń pokazuje na mapie obszary, na których powstały państwa barbarzyńskie

OCENA DOBRA

- Uczeń dokonuje analizy tekstu źródłowego
- Uczeń zna postacie: Kserkses, Miltiades, Dariusz, Leonidas,
- Uczeń wyjaśnia związki między środowiskiem geograficznym a cechami specyficznymi cywilizacji bliskowschodnich
- Uczeń wyjaśnia znaczenie wynalezienia pisma dla historii człowieka
- Uczeń wymienia osiągnięcia cywilizacji egipskiej
- Uczeń wymienia głównych bogów, w których wierzyli Egipcjanie
- Uczeń wymienia cechy charakterystyczne monoteizmu
- Uczeń opisuje metody walki stosowane w Grecji
- Uczeń przedstawia proces kształtowania się demokracji ateńskiej
- Uczeń opisuje, w jaki sposób Grecy czcili swoich bogów
- Uczeń wymienia dyscypliny rozgrywane podczas igrzysk
- Uczeń opisuje wygląd teatru greckiego
- Uczeń wymienia dokonania Sokratesa, Platona i Arystotelesa
- Uczeń rozpoznaje style architektoniczne starożytnej Grecji
- Uczeń pokazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew Greków z Persami
- Uczeń pokazuje na mapie terytoria zajmowane przez Aleksandra Macedońskiego
- Uczeń opowiada legendę o założeniu Rzymu
- Uczeń zna pojęcia: konsul, senat, cenzor, kwestor, edyl, pretor, trybun ludowy
- Uczeń wymienia przyczyny upadku republiki rzymskiej
- Uczeń opisuje stosunek Rzymian do mieszkańców prowincji

- Uczeń wymienia osiągnięcia kultury technicznej Rzymu
- Uczeń wymienia cechy charakterystyczne wiary chrześcijańskiej
- Uczeń wymienia plemiona wkraczające w granice państwa rzymskiego

OCENA DOSTATECZNA

- Uczeń wyjaśnia znaczenie pojęć: hoplita, falanga, heloci, wrócić „na tarczy” i „z tarczą”, metojkowie, rada 500, trybunał ludowy, filozofia, sofisci, stoicyzm, kultura helleńska, republika, plebejusze, patrycjusze, pryncypał, dominat,
- Uczeń zna postacie: Solon, Klejstenes, Sokrates, Platon, Arystoteles, Hannibal, Spartakus,
- Uczeń wymienia osiągnięcia cywilizacyjne Mezopotamii
- Uczeń wymienia główną zasadę Kodeksu Hammurabiego
- Uczeń wymienia warstwy społeczeństwa egipskiego
- Uczeń omawia, jaką władzę posiadał faraon
- Uczeń wymienia osiągnięcia Fenicjan
- Uczeń opisuje wychowanie młodzieży w Sparcie
- Uczeń wymienia cechy charakterystyczne demokracji ateńskiej
- Uczeń wymienia najważniejsze bóstwa starożytnej Grecji i przypisywane im dziedziny działalności
- Uczeń wyjaśnia genezę igrzysk olimpijskich oraz teatru greckiego
- Uczeń wymienia dokonania Greków w dziedzinie teatru i literatury
- Uczeń wymienia cechy charakterystyczne każdego ze stylów architektonicznych starożytnej Grecji
- Uczeń umieszcza na osi czasu wydarzenia związane z wojnami Greków z Persami
- Uczeń wymienia dokonania Aleksandra Macedońskiego
- Uczeń wymienia cechy charakterystyczne ustroju republikańskiego i cesarstwa
- Uczeń pokazuje kierunki i zasięg podboju terytorialnego Rzymian
- Uczeń wymienia przyczyny powstania chrześcijaństwa
- Uczeń wymienia przyczyny upadku cesarstwa zachodniego
- Uczeń zna daty: 776 r. pne, 753 r. pne, 44 r. pne, 313 r., 381 r., 395 r., 476 r.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

- Uczeń wyjaśnia znaczenie podstawowych pojęć: cywilizacja, pismo klinowe, sieć irygacyjna, Kodeks Hammurabiego, władza despotyczna, faraon, piramida, hieroglify, politeizm, monoteizm, niewola babilońska, ziemia obiecana, kolonizacja, wychowanie

spartańskie, demokracja bezpośrednia, ostracyzm, heros, mit, państwo - miasto, olimpiada, tragedia, komedia, dramat, romanizacja, gladiator, amfiteatr, chrześcijaństwo,

- Uczeń pokazuje na mapie Mezopotamię, Izrael, Jerozolimę, Grecję, Ateny, Spartę, Olimp, Delfy, Rzym, Kartagina i opisuje ich położenie geograficzne
- Uczeń potrafi umieścić na osi czasu okres istnienia starożytnych cywilizacji
- Uczeń zna postacie: Perykles, Homer, Aleksander Macedoński, Juliusz Cezar,
- Uczeń opisuje przebieg starożytnych igrzysk olimpijskich
- Uczeń potrafi nazwać style architektoniczne starożytnej Grecji
- Uczeń pokazuje na mapie obszar, na którym powstało chrześcijaństwo oraz tereny, na których się ono rozprzestrzeniło
- Uczeń pokazuje na mapie granicę podziału cesarstwa rzymskiego ustaloną w 395 r.

Dział III. Średniowiecze

OCENA CELUJĄCA

- Uczeń wskazuje rolę Bizancjum w dziejach cywilizacji europejskiej
- Uczeń dostrzega próbę odnowienia idei cesarstwa rzymskiego na zachodzie
- Uczeń opisuje obyczaje rycerskie
- Uczeń opisuje religijność średniowieczną
- Uczeń opowiada o działalności misjonarskiej Cyryla i Metodego
- Uczeń ocenia znaczenie przyjęcia chrztu przez Mieszka I
- Uczeń ocenia znaczenie zjazdu w Gnieźnie dla rozwoju organizacji kościelnej i państwowej
- Uczeń dostrzega związki między walką cesarstwa z papieżem o inwestyturę a otrzymaniem korony królewskiej przez Bolesława Śmiałego
- Uczeń ocenia znaczenie krucjat dla średniowiecznej Europy
- Uczeń ocenia znaczenie testamentu Krzywoustego dla trwałości państwa polskiego

OCENA BARDZO DOBRA

- Uczeń charakteryzuje cechy kultury Bizancjum
- Uczeń wyjaśnia, co wydarzyło się w 732 r. i ocenia znaczenie tego wydarzenia
- Uczeń potrafi wskazać źródło przyszłych konfliktów między Francją a Niemcami
- Uczeń wymienia cele polityczne Ottona I i Ottona III oraz sposoby ich osiągnięcia
- Uczeń opisuje przyczyny i skutki podbojów normandzkich
- Uczeń określa rolę kościoła w kształtowaniu średniowiecznego poglądu na świat
- Uczeń ocenia znaczenie reformy gregoriańskiej

- Uczeń wyjaśnia znaczenie stworzenia pisma słowiańskiego dla Słowian
- Uczeń charakteryzuje Polskę za czasów panowania Bolesława Chrobrego
- Uczeń wyjaśnia znaczenie koronacji dla Chrobrego i dla państwa
- Uczeń wyjaśnia, na czym polegał spór biskupa Stanisława z Bolesławem Śmiałym
- Uczeń wyjaśnia znaczenie Pomorza dla sprawnego funkcjonowania gospodarki państwa polskiego
- Uczeń określa uprawnienia seniora wg testamentu Bolesława Krzywoustego

OCENA DOBRA

- Uczeń dokonuje analizy tekstu źródłowego
- Uczeń wyjaśnia, kim był Justynian Wielki i wymienia jego osiągnięcia
- Uczeń wymienia i nazywa 5 filarów islamu
- Uczeń wymienia osiągnięcia Karola Wielkiego
- Uczeń wyjaśnia genezę powstania państwa kościelnego oraz Francji i Niemiec
- Uczeń opisuje tryb życia Normanów
- Uczeń wymienia przyczyny rozłamu w kościele
- Uczeń potrafi nazwać i wskazać na mapie pierwsze państwa słowiańskie
- Uczeń nazywa państwa plemienne na terytorium Polski
- Uczeń pokazuje na mapie zasięg terytorialny Polski za panowania Mieszka I i Bolesława Chrobrego
- Uczeń wyjaśnia, na czym polegał kryzys państwa za panowania Mieszka II
- Uczeń wymienia osiągnięcia Kazimierza Odnowiciela
- Uczeń wymienia przyczyny podziału Polski na dzielnice

OCENA DOSTATECZNA

- Uczeń wyjaśnia znaczenie pojęć: hrabstwo, marchia, inwestytura, schizma, głągolica, trybut, uniwersalizm,
- Uczeń wskazuje główne kierunki i zasięg podbojów Arabów
- Uczeń nazywa miejsce narodzin islamu i jego twórcę
- Uczeń wymienia osiągnięcia Arabów
- Uczeń omawia znaczenie koronacji cesarskiej Karola Wielkiego
- Uczeń wie na czym polegała koncepcja uniwersalistyczna Ottona III
- Uczeń wyjaśnia kim był Wilhelm Zdobywca
- Uczeń wyjaśnia, co wydarzyło się „pod murami Canossy”
- Uczeń uwzględnia podział na Słowian wschodnich, zachodnich i południowych

- Uczeń wyjaśnia kim był Cyryl i Metody
- Uczeń wyjaśnia przyczyny i skutki chrystianizacji państwa polskiego
- Uczeń wymienia przyczyny i skutki wojen prowadzonych przez Chrobrego z Niemcami
- Uczeń wymienia przyczyny i skutki kryzysu, jaki nastąpił w 1 poł. XI w.
- Uczeń pokazuje na mapie dzielnice powstałe w wyniku postanowień testamentu Bolesława Krzywoustego
- Uczeń zna daty: 622 r., 843 r., 1054 r., 966 r., 1000 r., 1138 r.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

- Uczeń wyjaśnia znaczenie podstawowych pojęć: ikona, prawosławie, islam, muzułmanin, Koran, plemię, gród, opole.
- Uczeń zna postacie: Karol Wielki, Grzegorz VII, władcy Polski z dynastii Piastów, Jordan, Radzim - Gaudenty, Św. Wojciech, Gall Anonim, Wincenty Kadłubek.
- Uczeń pokazuje na mapie zasięg terytorialny państwa Karola Wielkiego oraz państwa powstałe w wyniku postanowień traktatu z 843 r., państwo Ottonów, siedziby Normanów, tereny zamieszkiwane przez Słowian
- Uczeń wie czym była schizma wschodnia
- Uczeń wyjaśnia genezę państwa polskiego
- Uczeń wymienia postanowienia zjazdu w Gnieźnie
- Uczeń wymienia postanowienia testamentu Bolesława Krzywoustego

STANDARDY WYMAGAŃ W UJĘCIU OPERACYJNYM

HISTORIA - KLASA II

Dział I. Europa i świat w XVI w.

OCENA CELUJĄCA

- Uczeń dostrzega różnicę między średniowiecznym a renesansowym spojrzeniem na świat
- Uczeń klasyfikuje przyczyny i skutki odkryć geograficznych na polityczne, społeczne, gospodarcze
- Uczeń ocenia sytuację innowierców w Polsce i na zachodzie Europy
- Uczeń ocenia skutki wydania edyktu nantejskiego

- Uczeń identyfikuje różnice pomiędzy sejmem walnym, a współczesnym
- Uczeń porównuje rolę polityczną polskiej szlachty w państwie z rolą odgrywaną przez szlachtę w Europie zachodniej
- Uczeń uzasadnia twierdzenie o dominującej roli dynastii Jagiellonów w Europie Środkowej na przełomie XV i XVI w.
- Uczeń ocenia politykę Zygmunta Starego
- Uczeń ocenia i charakteryzuje rządy Stefana Batorego
- Uczeń wyjaśnia związek istniejący między wielkimi odkryciami geograficznymi, a intensyfikacją przemian gospodarczych w Europie w XVI w.
- Uczeń porównuje sytuację miast i mieszczaństwa w Polsce i Europie Zachodniej
- Uczeń charakteryzuje strukturę polskiego handlu zagranicznego w XVI w.

OCENA BARDZO DOBRA

- Uczeń odróżnia cechy stylu renesansowego od gotyckiego
- Uczeń wymienia osoby i instytucje wspomagające finansowo artystów renesansu
- Uczeń wymienia czynniki, które sprawiły, że kolebką renesansu stały się Włochy
- Uczeń ocenia znaczenie wypraw geograficznych dla Europy i państw podbitych
- Uczeń omawia przyczyny izolowania arian przez zwolenników innych wyznań oraz ich wkład w rozwój myśli europejskiej
- Uczeń odróżnia zasady wiary katolickiej od protestanckiej
- Uczeń wyjaśnia przyczyny wydania edyktu nantejskiego
- Uczeń opisuje okoliczności rzezi hugenotów w noc świętego Bartłomieja
- Uczeń porównuje sytuację prawną stanu szlacheckiego z sytuacją pozostałych stanów i omawia, w jaki sposób uchwalenie konstytucji nihil novi wpłynęło na umocnienie tej pozycji
- Uczeń przedstawia argumenty potwierdzające słuszność zacieśnienia unii polsko-litewskiej
- Uczeń wyjaśnia znaczenie artykułów henrykowskich dla władzy królewskiej
- Uczeń przedstawia wady i zalety wolnej elekcji
- Uczeń charakteryzuje najważniejsze zmiany w sposobach organizowania produkcji rzemieślniczej
- Uczeń charakteryzuje sposób funkcjonowania gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej
- Uczeń porównuje położenie ekonomiczne szlachty z innymi grupami społecznymi

OCENA DOBRA

- Uczeń wymienia cechy charakterystyczne stylu renesansowego w architekturze oraz wymienia najświetniejsze zabytki w Europie i Polsce

- Uczeń wyjaśnia znaczenie wynalazku druku
- Uczeń wymienia czołowych myślicieli i artystów epoki odrodzenia oraz tytuły ich najsłynniejszych dzieł
- Uczeń wymienia osiągnięcia cywilizacyjne Majów, Inków i Azteków
- Uczeń pokazuje na mapie trasy podróży najsławniejszych odkrywców
- Uczeń wymienia czynniki, które sprzyjały rozwojowi reformacji w Niemczech
- Uczeń przedstawia poglądy Jana Kalwina i tezy Marcina Lutra
- Uczeń omawia okoliczności powstania kościoła anglikańskiego
- Uczeń wymienia skutki wystąpienia Marcina Lutra dla Niemiec
- Uczeń nazywa izby sejmu walnego, wyjaśnia jak powstał i kto w nich zasiadał
- Uczeń wyjaśnia czy polegała uprzywilejowana sytuacja szlachty w państwie
- Uczeń wymienia najważniejsze przywileje szlacheckie oraz okoliczności ich wydania
- Uczeń porównuje unię personalną z unią realną
- Uczeń wymienia przeciwników Polski w walce o Inflanty oraz przyczyny zaangażowania się Polski w walkę o te tereny
- Uczeń wymienia dokonania Stefana Batorego
- Uczeń wymienia przyczyny uchwalenia konfederacji warszawskiej i spisania artykułów henrykowskich
- Uczeń wyjaśnia przyczyny dualizmu w rozwoju gospodarczym Europy
- Uczeń określa najważniejsze różnice w sposobach organizowania produkcji rolnej w Europie Zachodniej i Wschodniej

OCENA DOSTATECZNA

- Uczeń wyjaśnia znaczenie pojęć: konkwistador, arianie, hugenoci
- Uczeń wyjaśnia gdzie narodził się renesans
- Uczeń wymienia tereny, skąd do Polski przenikały prądy renesansowe
- Uczeń wymienia przyczyny i skutki wielkich odkryć geograficznych
- Uczeń wymienia wynalazki, które umożliwiły odbywanie dalekich podróży morskich
- Uczeń wymienia przyczyny wystąpienia Marcina Lutra i Jana Kalwina
- Uczeń wymienia stany tworzące społeczeństwo polskie w XVI w.
- Uczeń wymienia przyczyny hołdu pruskiego
- Uczeń wyjaśnia powody przeprowadzenia pierwszej wolnej elekcji
- Uczeń dostrzega dominację szlachty w życiu gospodarczym Polski
- Uczeń zna daty: 1492, 1519-1522, 1517, 1493, 1505, 1525, 1569

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

- Uczeń wyjaśnia znaczenie podstawowych pojęć: humanizm, odrodzenie, mecenas, reformacja, protestantyzm, luteranizm, kalwinizm, anglikanizm, konstytucja nihil novi, demokracja szlachecka, hołd pruski, sekularyzacja, wolna elekcja, artykuły henrykowskie, pacta conventa, pańszczyzna, folwark pańszczyźniany, manufaktura.
- Uczeń zna postacie: Mikołaj Kopernik, Mikołaj Rej, Jan Kochanowski, Bartłomiej Diaz, Krzysztof Kolumb, Vasco da Gama, Ferdynand Magellan, Zygmunt Stary, Zygmunt August
- Uczeń pokazuje na mapie Rzeczpospolitą Obojga Narodów, Inflanty, Kurlandię, kraje rządzone przez Jagiellonów na przełomie XV i XVI w.
- Uczeń określa ramy czasowe renesansu w Europie i Polsce
- Uczeń potrafi nazwać sposób wyboru króla przyjęty po śmierci Zygmunta Augusta

Dział II. Europa i świat w XVII w.

OCENA CELUJĄCA

- Uczeń ocenia działania jezuitów i trybunału inkwizycyjnego
- Uczeń odróżnia Rokoko od Baroku
- Uczeń ocenia różne postawy prezentowane przez szlachtę i magnatów czasie potopu szwedzkiego
- Uczeń ocenia postawę magnaterii i jej wpływ na losy państwa
- Uczeń ocenia skutki wprowadzenia liberum veto
- Uczeń dostrzega związek między wojną północną a ograniczeniem suwerenności Polski
- Uczeń opisuje typowy strój szlachecki

OCENA BARDZO DOBRA

- Uczeń charakteryzuje sposób sprawowania rządów przez Ludwika XIV
- Uczeń porównuje monarchię absolutną z monarchią konstytucyjną
- Uczeń wymienia skutki wojny 30-letniej dla układu sił w Europie
- Uczeń uzasadnia negatywny wpływ polityki Wazów na stosunki Rzeczpospolitej z sąsiadami
- Uczeń ocenia, w jaki sposób powstanie Chmielnickiego i wojna z Rosją wpłynęły na osłabienie pozycji Polski w Europie w XVII w.
- Uczeń przedstawia przebieg najważniejszych wydarzeń rozgrywających się na terenie Rzeczpospolitej w latach 1655-1660
- Uczeń omawia skutki uzależnienia szlachty od magnatów

- Uczeń ocenia rządy dynastii saskiej w Polsce
- Uczeń opisuje stosunki panujące między szlachtą polską a władcami z dynastii saskiej
- Uczeń dostrzega wpływ kultury sarmackiej na życie polityczne Polski w XVII w.

OCENA DOBRA

- Uczeń wymienia najświetniejsze zabytki architektury i sztuki barokowej oraz cechy charakterystyczne baroku
- Uczeń wymienia cechy charakterystyczne monarchii absolutnej i konstytucyjnej
- Uczeń wymienia największe sukcesy militarne wojsk polskich odniesione w czasie wojen Rzeczypospolitej z sąsiadami w XVII w.
- Uczeń wymienia przyczyny i konsekwencje zawarcia ugody perejesławskiej i rozejmu w Andruszowie
- Uczeń określa rolę jaką odegrało w czasie potopu oblężenie Jasnej Góry przez Szwedów
- Uczeń wymienia najważniejsze zwycięstwa Jana Sobieskiego odniesione w walkach z Turkami
- Uczeń wymienia skutki, jakie wywierało na funkcjonowanie sejmu stosowanie zasady liberum veto
- Uczeń wyjaśnia zagrożenia wynikające dla Polski z umów antypolskich zawieranych przez sąsiadów

OCENA DOSTATECZNA

- Uczeń wyjaśnia znaczenie podstawowych pojęć: kontrreformacja, Święta Inkwizycja, Rokoko, oligarchia magnacka, janczarzy, traktat 3 czarnych orłów
- Uczeń wymienia najważniejsze działania Kościoła, których celem było powstrzymanie rozprzestrzeniania się reformacji
- Uczeń określa ramy czasowe baroku
- Uczeń wymienia najważniejsze etapy przemian ustrojowych w Anglii w XVII w.
- Uczeń wymienia przyczyny wojen Rzeczypospolitej z sąsiadami i Kozakami w XVII w.
- Uczeń opisuje warunki życia i zajęcia Kozaków
- Uczeń pokazuje na mapie tereny objęte potopem szwedzkim
- Uczeń opisuje okoliczności objęcia władzy przez Augusta II
- Uczeń zna daty: 1655.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

- Uczeń wyjaśnia znaczenie podstawowych pojęć: Kozacy, Tatarzy, Husaria, Dymitriada, liberum veto, rokosz, sejm niemy
- Uczeń wymienia pokazuje na mapie państwa, z którymi Polska prowadziła wojny w XVII w., trasę pochodu wojsk Jana Sobieskiego pod Wiedeń
- Uczeń wyjaśnia kim był Bohdan Chmielnicki
- Uczeń zna postacie: Kartażjusz, Jan Karol Chodkiewicz, Władysław IV Waza, Jan Kazimierz, Stefan Czarniecki, Michał Korybut Wiśniowiecki, Jan III Sobieski, August II Mocny, Stanisław Leszczyński, August III Sas.

STANDARDY WYMAGAŃ W UJĘCIU OPERACYJNYM

HISTORIA - KLASA III

Dział I Europa i Polska w czasach Oświecenia

OCENA CELUJĄCA

- Uczeń omawia znaczenie, jakie dla rozwoju nauki miało przygotowanie i opublikowanie Encyklopedii Francuskiej
- Uczeń dowodzi, że sejm 1788 - 1791 słusznie został nazwany Wielkim
- Uczeń omawia wpływ, jaki miało uchwalenie konstytucji 3 maja i II rozbiór na dalsze dzieje Polski
- Uczeń wymienia najważniejsze przyczyny upadku Rzeczypospolitej szlacheckiej
- Uczeń wymienia czynniki, które przyczyniły się do zwycięstwa kolonistów w Ameryce Północnej i omawia skutki pokonania Anglików

- Uczeń dowodzi znaczenia Rewolucji Francuskiej dla ówczesnej Europy

OCENA BARDZO DOBRA

- Uczeń wskazuje w dokumentach z epoki (Konstytucja 3 maja, amerykańska i francuska, Deklaracja Niepodległości USA, Deklaracja Praw Wolności Człowieka i Obywatela) myśl oświeceniową
- Uczeń porównuje styl barokowy i klasycystyczny
- Uczeń ocenia znaczenie reform przeprowadzonych przez władców Rosji, Austrii, Prus w XVIII w.
- Uczeń przedstawia nową strukturę szkolnictwa stworzoną przez KEN i jej cele
- Uczeń omawia cel, jaki przyświecał reformatorom szkolnictwa działającym po I rozbiore
- Uczeń wymienia instytucje powołane przez sejm rozbiorowy
- Uczeń uzasadnia konieczność przeprowadzenia głębokich reform ustrojowych w Polsce

OCENA DOBRA

- Uczeń wymienia najświetniejsze zabytki architektoniczne stylu klasycystycznego oraz jego cechy charakterystyczne
- Uczeń przedstawia najważniejsze reformy przeprowadzone przez władców Rosji, Austrii, Prus w XVIII w.
- Uczeń wymienia przedmioty, na nauczanie których kładziono nacisk w okresie oświecenia
- Uczeń opisuje okoliczności i cel, w jakich utworzono KEN,
- Uczeń przedstawia działania Poniatowskiego podejmowane do 1772 r. i ocenia ich skuteczność
- Uczeń przedstawia okoliczności, w jakich doszło do zawiązania konfederacji barskiej
- Uczeń przedstawia decyzje sejmu wielkiego dotyczące powiększenia armii, podniesienia podatków i prawa o miastach
- Uczeń formułuje zależność między uchwaleniem Konstytucji 3 maja, a II rozbiorem Polski
- Uczeń rozumie dlaczego i wie, w jaki sposób Kościuszko próbował zachęcić chłopów do udziału w powstaniu kościuszkowskim
- Uczeń przedstawia najważniejsze tezy Deklaracji Niepodległości USA
- Uczeń dostrzega zależność między strukturą społeczeństwa francuskiego a wybuchem rewolucji francuskiej
- Uczeń wymienia najważniejsze etapy przemian politycznych zachodzących we Francji od uchwalenia konstytucji 1791 r. do objęcia władzy przez Dyktatoriat

OCENA DOSTATECZNA

- Uczeń wyjaśnia znaczenie pojęć: Collegium Nobilium, Szkoła Rycerska, obiady czwartkowe, Komisja Edukacji Narodowej
- Uczeń ocenia wpływ nowych wynalazków na rozwój gospodarczy Europy
- Uczeń wymienia cele działań reformatorskich podejmowanych przez Rosję, Austrię, Prusy w XVIII w.
- Uczeń omawia rolę, jaką Stanisław August Poniatowski odgrywał w krzewieniu idei oświecenia w Polsce
- Uczeń wymienia przyczyny i skutki zawiązania konfederacji barskiej
- Uczeń uzasadnia konieczność poprawy położenia stanu mieszczańskiego w Polsce
- Uczeń wymienia najważniejsze postanowienia Konstytucji 3 maja
- Uczeń wymienia przyczyny wybuchu i klęski powstania kościuszkowskiego
- Uczeń wymienia przyczyny wybuchu amerykańskiej wojny o niepodległość
- Uczeń wymienia przyczyny wybuchu Rewolucji Francuskiej
- Uczeń rozumie symboliczne znaczenie zdobycia Bastylia
- Uczeń zna daty: 1772, 1793, 1795, 4.07.1776, 14.07.1789, 3.05.1791,

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

- Uczeń wyjaśnia znaczenie podstawowych pojęć: oświecenie, deizm, ateizm, racjonalizm, empiryzm, klasycyzm, nakład, płodozmian, józefinizm, „pruski dryl”, absolutyzm oświecony, prawa kardynalne, konfederacja targowicka, insurekcja, uniwersał połaniecki, kolonia, „herbatka bostońska”, rewolucja, bastylia, kordelierzy, żyrondyści, termidorianie,
- Uczeń zna postacie: Wolter, Karol Monteskiusz, Piotr I, Katarzyna II, Fryderyk Wilhelm, Maria Teresa, Józef II, Stanisław Konarski, Ignacy Krasicki, Hugo Kołataj, Stanisław August Poniatowski, Tadeusz Kościuszko Jan Kiliński, Jerzy Waszyngton, Ludwik XVI, Maksymilian Robespierre,
- Uczeń wyjaśnia, na czym polega trój podział władzy
- Uczeń wymienia najważniejsze wynalazki przyspieszające rozwój przemysłu
- Uczeń pokazuje na mapie państwa uczestniczące w rozbiorach, 13 koloni angielskich w Ameryce Północnej
- Uczeń określa ramy czasowe obrad sejmku wielkiego

Dział II Europa ziemie polskie od Napoleona do początków XX w.

OCENA CELUJĄCA

- Uczeń ocenia politykę Napoleona Bonaparte
- Uczeń porównuje granice Europy napoleońskiej i granice państw europejskich po Kongresie Wiedeńskim i formułuje wnioski
- Uczeń wypowiada się na temat szans wygranej przez powstańców listopadowych
- Uczeń ocenia działania chłopów galicyjskich
- Uczeń omawia skutki zjednoczenia Włoch i Niemiec dla układu sił w Europie
- Uczeń ocenia działalność Abrahama Lincolna
- Uczeń uzasadnia tezę, że powstanie styczniowe nie miało szans na wygraną
- Uczeń omawia przyczyny przemian zachodzących w społeczeństwie polskim w II połowie XIX w.
- Uczeń przedstawia przyczyny i konsekwencje podziału do jakiego doszło w PPS na początku XX w.

OCENA BARDZO DOBRA

- Uczeń charakteryzuje sytuację międzynarodową, która umożliwiła podjęcie dzieła reform politycznych przez Sejm Wielki
- Uczeń wymienia przyczyny klęski poniesionej przez zwolenników Konstytucji 3 maja
- Uczeń uzasadnia twierdzenie, że postanowienia Konstytucji 3 maja odzwierciedlają ducha epoki oświecenia
- Uczeń przedstawia przebieg działań wojennych toczonych w czasie powstania kościuszkowskiego
- Uczeń dowodzi, że Deklaracja Niepodległości USA zawiera idee oświecenia
- Uczeń wyjaśnia znaczenie przemian politycznych, zachodzących we Francji od uchwalenia Konstytucji w 1791 r. do objęcia władzy przez Dyrektoriat
- Uczeń ocenia znaczenie istnienia i walk Legionów Polskich dla Polaków
- Uczeń przedstawia przebieg kariery Napoleona Bonaparte
- Uczeń wymienia pokazuje na mapie miejsca najslawniejszych bitew rozegranych przez Napoleona
- Uczeń dowodzi, że Kongres Wiedeński cofnął Europę do okresu z przed Rewolucji Francuskiej
- Uczeń charakteryzuje cele i metody działania najważniejszych tajnych związków powstałych na ziemiach 3 zaborów
- Uczeń dokonuje oceny powstania listopadowego oraz postaw zaangażowanych w nie polityków i wojskowych

- Uczeń dostrzega zależności między działaniami na emigracji, a wydarzeniami na ziemiach polskich po powstaniu listopadowym
- Uczeń przedstawia rolę Edwarda Dembowskiego odegraną w powstaniu krakowskim
- Uczeń przedstawia przyczyny wystąpienia chłopów przeciwko szlachcie w powstaniu krakowskim
- Uczeń wyjaśnia znaczenie Wiosny Ludów dla dalszego rozwoju stosunków politycznych w Europie
- Uczeń wymienia korzyści uzyskane i koszty poniesione przez Polaków w okresie Wiosny Ludów
- Uczeń ocenia skutki ekspansji kolonialnej z punktu widzenia kolonii i imperiów kolonialnych w XIX w.
- Uczeń wymienia czynniki, które sprzyjały politycznemu zjednoczeniu Półwyspu Apenińskiego oraz Niemiec
- Uczeń nazywa narody, którym przyznano autonomię w ramach Monarchii Austriackiej
- Uczeń wyjaśnia wpływ zjednoczenia Niemiec i Włoch na zmianę układu sił w Europie
- Uczeń wymienia korzyści, jakie dawało mocarstwom posiadanie kolonii w XIX w.
- Uczeń wyjaśnia sens tworzenia organizacji robotniczych
- Uczeń wyjaśnia, dlaczego wojna secesyjna określana jest mianem „pierwszej wojny nowoczesnej”
- Uczeń omawia znaczenie wojny Rosyjsko-Japońskiej 1904-1905 r. dla pozycji Japonii w świecie
- Uczeń wymienia różnice między programami bolszewików i mienszewików
- Uczeń określa cele, jakie pragnęli realizować w swych obrazach malarze realiści, impresjoniści i kubiści
- Uczeń wymienia przyczyny i skutki wydania przez cara dekretów uwłaszczeniowych oraz przyczyny klęski powstania styczniowego
- Uczeń porównuje sytuację polityczną i gospodarczą Polaków mieszkających w 3 zaborach w II połowie XIX w.
- Uczeń przedstawia i ocenia programy polityczne najważniejszych polskich partii politycznych powstałych pod koniec XIX w.
- Uczeń omawia nadzieje Polaków związane z wydarzeniami rewolucji 1905-1907
- Uczeń omawia zależności pomiędzy konfliktami na Bałkanach a sytuacją polityczną między mocarstwami przed I wojną światową

OCENA DOBRA

- Uczeń przedstawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Legionów Polskich

- Uczeń omawia przyczyny i skutki klęski poniesionej przez Napoleona w Rosji
- Uczeń przedstawia okoliczności powiększenia oraz likwidacji Księstwa Warszawskiego
- Uczeń omawia przyczyny zawiązania Świętego Przymierza
- Uczeń przedstawia przyczyny powstania opozycji w Królestwie Polskim
- Uczeń charakteryzuje stosunek czołowych polityków i dowódców wojskowych do powstania listopadowego
- Uczeń przedstawia przebieg powstania listopadowego
- Uczeń dostrzega różnice między programami społecznymi i politycznymi różnych ugrupowań emigracyjnych po powstaniu listopadowym
- Uczeń wyjaśnia dlaczego i w jaki sposób próbowano uzyskać poparcie chłopów dla powstania krakowskiego
- Uczeń wymienia cele, o które walczono w różnych krajach w okresie Wiosny Ludów
- Uczeń rozumie dlaczego w okresie Wiosny Ludów nie doszło do walk w zaborze rosyjskim
- Uczeń przedstawia motywy działań podejmowanych przez poszczególne państwa zaangażowane w wojnę krymską
- Uczeń wymienia korzyści, jakie dawało mocarstwom posiadanie kolonii w XIX w.
- Uczeń przedstawia wpływ wynalazków technicznych i odkryć naukowych z XIX w. na życie ludzi i rozwój gospodarek krajów, w których je zastosowano
- Uczeń charakteryzuje romantyzm jako epokę w dziejach kultury
- Uczeń pokazuje na mapie tereny pozostałe poza granicami zjednoczonych Włoch, do których Włosi zgłaszali pretensje
- Uczeń przedstawia warunki traktatu pokojowego podpisanego we Frankfurcie w 1871 r.
- Uczeń przedstawia okoliczności, w jakich doszło do przekształcenia Cesarstwa Austriackiego w Monarchię Austro - Węgierską
- Uczeń wymienia elementy wspólne i odrębne dla Austrii i Węgier
- Uczeń pokazuje na mapie posiadłości kolonialne poszczególnych mocarstw w XIX w.
- Uczeń wymienia skutki ekspansji kolonialnej w XIX w.
- Uczeń przedstawia poglądy Karola Marksa, dotyczące rozwiązania tzw. kwestii robotniczej
- Uczeń porównuje gospodarki stanów północnych i południowych przed wybuchem wojny secesyjnej
- Uczeń wymienia przyczyny, przebieg i skutki rewolucji 1905-1907 w Rosji

- Uczeń wymienia najważniejsze tendencje występujące w architekturze w III połowie XIX w.
- Uczeń porównuje i ocenia programy polityczne „białych” i „czerwonych”
- Uczeń przedstawia metody walki stosowane przez powstańców styczniowych
- Uczeń wie czym był „Kulturkampf”, „Hakata”, trójlojalizm, praca organiczna
- Uczeń wymienia imiona i nazwiska czołowych pisarzy, poetów i malarzy tworzących w II połowie XIX w.
- Uczeń porównuje stan oświaty w 3 zaborach w II połowie XIX w.
- Uczeń charakteryzuje sytuację społeczno-gospodarczą w jakiej kształtował się ruch robotniczy i ludowy na ziemiach polskich pod koniec XIX w.
- Uczeń wymienia swobody uzyskane przez Polaków w wyniku rewolucji 1905-1907 r.
- Uczeń przedstawia przebieg wojen bałkańskich

OCENA DOSTATECZNA

- Uczeń zna cele powstałych we Włoszech Legionów Polskich
- Uczeń wymienia przyczyny rosnącej w latach 1799-1812 popularności Napoleona w społeczeństwie francuskim
- Uczeń wymienia najważniejsze działania Napoleona podejmowane do 1813 r.
- Uczeń ukazuje rolę Napoleona w próbie odbudowy niepodległego państwa polskiego
- Uczeń wymienia przyczyny zwołania Kongresu Wiedeńskiego oraz jego decyzje dotyczące ziem polskich
- Uczeń wymienia nazwy najważniejszych tajnych związków powstałych na ziemiach 3 zaborów
- Uczeń wymienia przyczyny wybuchu i skutki powstania listopadowego
- Uczeń wymienia ugrupowania emigracyjne po powstaniu listopadowym
- Uczeń wymienia przyczyny wybuchu powstania krakowskiego i rabacji galicyjskiej
- Uczeń wymienia przyczyny i skutki wystąpień rewolucyjnych i powstańczych w okresie tzw. Wiosny Ludów
- Uczeń przedstawia przyczyny wybuchu wojny krymskiej
- Uczeń omawia przyczyny ekspansji kolonialnej mocarstw w XIX w.
- Uczeń wymienia państwa dokonujące podbojów kolonialnych w XIX w.
- Uczeń wymienia najważniejsze wynalazki techniczne i odkrycia naukowe dokonane w XIX w.
- Uczeń przedstawia cechy charakterystyczne stylu empire w architekturze i malarstwie
- Uczeń wymienia państwa sprzyjające i przeciwstawiające się procesowi jednoczenia Włoch i Niemiec

- Uczeń wyjaśnia rolę odegraną przez Piemont w procesie jednoczenia Włoch oraz Austrii i Prus w procesie jednoczenia Niemiec
- Uczeń omawia wpływ, jaki miał wielonarodowościowy charakter Monarchii Austro - Węgierskiej na jej sytuację wewnętrzną i zewnętrzną
- Uczeń wymienia główne cele polityki zagranicznej Niemiec po 1871 r.
- Uczeń wymienia główne zdobycze techniki, dające Europejczykom przewagę nad mieszkańcami innych kontynentów
- Uczeń opisuje warunki życia robotników europejskich w 1 i 2 poł. XIX w.
- Uczeń wymienia przyczyny i skutki wybuchu wojny secesyjnej oraz przyczyny zwycięstwa Północy
- Uczeń nazywa system polityczny istniejący w Rosji w II połowie XIX w.
- Uczeń charakteryzuje zmiany zachodzące w produkcji przemysłowej, transporcie, komunikacji i życiu codziennym, będące wynikiem zastosowania nowych wynalazków w II połowie XIX w.
- Uczeń wymienia sposoby manifestowania nastrojów patriotycznych stosowane przez ludność Królestwa Polskiego przed wybuchem powstania styczniowego
- Uczeń wymienia przyczyny, przebieg i skutki powstania styczniowego
- Uczeń wymienia cele i metody działania najważniejszych polskich partii politycznych powstałych na przełomie XIX i XX w..
- Uczeń przedstawia stosunek polskich partii politycznych do państw zaborczych oraz rewolucji 1905-1907 r.
- Uczeń omawia proces budowy trójprzymierza i trójporozumienia
- Uczeń zna daty: 1807, 1815, 1830, 1846, 1848, 1863,

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

- Uczeń wyjaśnia znaczenie podstawowych pojęć: rusyfikacja, germanizacja, Legiony Polskie, autonomia, konsulat, Kodeks Napoleona, „Bitwa Narodów”, Kongres Wiedeński, zasada równowagi sił, legitymizmu, restauracji, Święte Przymierze, uwłaszczenie, rabacja galicyjska, Wiosna Ludów, autonomia, marksizm, strajk, rusyfikacja, mienszewicy, bolszewicy, Duma, uwłaszczenie chłopów, trójprzymierze, trójporozumienie,
- Uczeń pokazuje na mapie państwa utworzone przez Napoleona, Księstwo Warszawskie, Królestwo Polskie, Wielkie Księstwo Poznańskie, Wolne Miasto Kraków, zmiany wprowadzone w Europie mocą decyzji Kongresu Wiedeńskiego, kraje, do których emigrowali Polacy po powstaniu listopadowym,

- Uczeń zna postacie: Jan Henryk Dąbrowski, Józef Wybicki , Ks. Józef Poniatowski, gen. Józef Zajączek, Wielki Książę Konstanty, Adam Mickiewicz, Walerian Łukasiński, Piotr Wysoki, gen. Józef Chłopicki, gen. Jan Skrzyńcecki, ks. Jerzy Adam Czartoryski, Joachim Lelewel, Ludwik Mierosławski, Edward Dembowski, Jakub Szela, Giuseppe Garibaldi, Otto von Bismarck, Karol Marks,
- Uczeń wymienia najważniejsze etapy procesu jednoczenia Włoch i Niemiec
- Uczeń wymienia najważniejsze narodowości, zamieszkujące Austro - Węgry
- Uczeń wymienia korzyści, jakie dawało mocarstwu posiadanie kolonii w XIX w.
- Uczeń określa ramy czasowe wojny secesyjnej
- Uczeń wymienia i pokazuje na mapie państwa należące do trójprzymierza i trójporozumienia

Dział II. Wielka wojna i odrodzenie Polski (1914-1918)

OCENA CELUJĄCA

- Uczeń wyjaśnia, dlaczego I wojna światowa nazwana została „wielką”
- Uczeń przedstawia przyczyny konfliktów Polaków z Ukraińcami, Czechami i Niemcami wybuchających w związku z kształtowaniem się granic po I wojnie światowej

OCENA BARDZO DOBRA

- Uczeń klasyfikuje skutki I wojny światowej na społeczne, polityczne, militarne i gospodarcze
- Uczeń omawia konsekwencje wojny dla Europy i USA
- Uczeń wymienia przyczyny klęski państw centralnych
- Uczeń omawia skutki przejęcia władzy przez bolszewików w Rosji
- Uczeń ocenia skuteczność systemu wersalskiego
- Uczeń omawia znaczenie wydania aktu 5 XI 1916 r. , rewolucji lutowej i przewrotu bolszewickiego w Rosji oraz orędzia Wilsona dla rozwoju sprawy polskiej w czasie I wojny światowej
- Uczeń omawia i ocenia działania Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego podejmowane przed wybuchem i w czasie I wojny światowej
- Uczeń omawia polskie postulaty dotyczące przebiegu granic przedstawione na konferencji wersalskiej oraz jej decyzje w sprawie granic Polski
- Uczeń ocenia kształt granic Polski po I wojnie światowej z punktu widzenia obronności państwa

OCENA DOBRA

- Uczeń omawia znaczenie przystąpienia USA do wojny
- Uczeń omawia skutki I wojny światowej
- Uczeń wymienia przyczyny wybuchu rewolucji w Rosji oraz przyczyny przejęcia władzy przez bolszewików
- Uczeń omawia cele, które miała realizować Liga Narodów
- Uczeń przedstawia treść 13 punktu orędzia Wilsona
- Uczeń przedstawia cel wydania i treść aktu 5 XI 1916 r.
- Uczeń ocenia koncepcję inkorporacyjną i federacyjną
- Uczeń wymienia najważniejsze wydarzenia związane z kształtowaniem się granicy wschodniej

OCENA DOSTATECZNA

- Uczeń wymienia czynniki, które sprawiły, że I wojna światowa przybrała charakter pozycyjny
- Uczeń wyjaśnia, co wydarzyło się w lutym (marcu) 1917 r. oraz październiku (listopadzie) 1917 r.
- Uczeń wymienia najważniejsze postanowienia traktatu pokojowego podpisanego przez Niemcy w 1919 r.
- Uczeń wymienia cele polityczne formułowane przez zwolenników orientacji: niepodległościowej i prorosyjskiej przed wybuchem i na początku wojny
- Uczeń określa ramy czasowe powstań: wielkopolskiego i śląskiego oraz plebiscytów na Warmii, Mazurach i Górnym Śląsku
- Uczeń przedstawia koncepcję federacyjną i inkorporacyjną
- Uczeń wyjaśnia znaczenie pojęcia „cud nad Wisłą”
- Uczeń zna daty: 28 VI 1919, 1920

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

- Uczeń wyjaśnia znaczenie podstawowych pojęć: państwa centralne, ententa, wojna błyskawiczna, wojna pozycyjna, system wersalski, Liga Narodów, demilitaryzacja, Legiony Polskie, „Błękitna Armia”,
- Uczeń wyjaśnia jakie były konsekwencje zamachu w Sarajewie
- Uczeń wyjaśnia co wydarzyło się 28 VI 1914 r. i 11 XI 1918 r. oraz w 1917 r.,
- Uczeń wymienia i pokazuje na mapie państwa które powstały lub odrodziły się po I wojnie światowej
- Uczeń wymienia wydarzenia które zadecydowały o ukształtowaniu polskiej granicy Pn, Zach. i Pd.

PRZEWIDYWANE OSIĄGNIĘCIA UCZNIÓW NA POSZCZEGÓLNE OCENY WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

OCENA NIEDOSTATECZNA

Uczeń:

- pomimo pomocy nauczyciela nie potrafi się wypowiedzieć na dany temat,
- nie opanował wiedzy i umiejętności w zakresie wymagań koniecznych niezbędnych do dalszego kształcenia,
- nie wykonuje ćwiczeń i zadań domowych,
- wykazuje się brakiem systematyczności i chęci do nauki,
- nie interesuje się przedmiotem, jest nieprzygotowany (brak podręcznika, zeszytu),
- nie uczęszcza na zajęcia.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

Uczeń:

- przy pomocy nauczyciela jest w stanie wykonać proste polecenia,
- ma braki w opanowaniu wiedzy i umiejętności, które są konieczne do dalszego kształcenia; posiada minimum wiedzy,
- nie potrafi sformułować jasnej wypowiedzi na tematy poruszane na lekcjach,
- jego postawa na lekcjach jest bierna, ale wykazuje chęć do współpracy,
- wymienia rodzaje grup społecznych, cechy państwa, podstawowe zasady państwa demokratycznego, podstawowe zasady ustroju RP,
- charakteryzuje pracę organów szkoły,
- lokalizuje siedzibę władz miejskich,
- wyjaśnia pojęcia: grupa społeczna, gmina, powiat, województwo, państwo, obywatelstwo, monarchia, republika, opozycja, ustawa, prawo, kodeks, partia polityczna, kampania wyborcza, organizacja pozarządowa, środki masowego przekazu,
- wylicza elementy charakterystyczne dla prawidłowego porozumiewania się, nazwy podstawowych dokumentów dotyczących praw człowieka, partie istniejące w Polsce,
- wymienia główne zadania szkoły, prawa i obowiązki dziecka i ucznia, zadania Samorządu Uczniowskiego,
- zna: symbole narodowe, największe skupiska polonijne na świecie, wolności, prawa i obowiązki obywateli RP, zasady prawa wyborczego,
- potrafi nazwać centralne organy państwowe,
- wyjaśnia pojęcia: praca, rynek, gospodarka rynkowa, popyt, podaż, cena, bank, giełda, inflacja, towar, przedsiębiorstwo, pieniądz, moneta, banknot, budżet, podatek, bezrobocie, pracodawca, pracobiorca, eksport, import, reklama, terroryzm,
- wie, że celem działalności gospodarczej człowieka jest zaspokajanie własnych potrzeb, praca i umiejętności człowieka są warunkiem rozwoju jednostki i społeczeństwa, dlatego obywatele powinni płacić podatki,
- wylicza rodzaje podatków, symbole Unii Europejskiej,
- wskazuje na mapie państwa członkowskie Unii Europejskiej,
- wie, czym są ONZ i NATO,
- wie, jak należy przygotować dokumenty niezbędne w uzyskaniu pracy, gdzie szukać informacji o możliwości zatrudnienia,
- potrafi z pomocą nauczyciela napisać CV i list motywacyjny,
- lokalizuje siedzibę Urzędu Pracy w miejscu zamieszkania.

OCENA DOSTATECZNA

Uczeń:

- jest aktywny na lekcjach sporadycznie,
- jego wiedza jest wyrywkowa i fragmentaryczna,
- ma problemy z samodzielnym sformułowaniem i uzasadnieniem swoich wypowiedzi,
- udziela odpowiedzi na proste pytania nauczyciela,
- wykonuje samodzielnie proste zadania, które przydzielili mu grupa,
- definiuje pojęcia: potrzeby człowieka, grupy społeczne, samorząd terytorialny, Polonia, naród, państwo totalitarne, autorytarne, demokratyczne, koalicja, elektorat, immunitet,
- zna: podstawowe dokumenty, w oparciu o które funkcjonuje szkoła, cele, jakie realizuje państwo, układ treści Konstytucji RP, strukturę władzy centralnej i jej podstawowe uprawnienia,
- wymienia formy państwa, podstawowe dokumenty określające prawa i wolności człowieka, systemy partyjne na świecie, typy partii,
- odróżnia państwa o ustroju demokratycznym od państw niedemokratycznych i zna w nich sytuacje jednostki,
- charakteryzuje podstawowe zasady państwa demokratycznego, ustroju RP,
- omawia proste diagramy, wykresy, tabele,
- opisuje i kwalifikuje grupy społeczne i warunki przynależności,
- wie, że oprócz praw obywatel ma też powinności, jak się powołuje organy władzy,
- definiuje pojęcia: budżet rodzinny, prawo popytu i podaży, konkurencja, obligacja, akcja, kurs akcji, spółka z o.o, przedsiębiorczość, rynek pracy, siły wytwórcze, korupcja, uchodźcy, emigranci,
- wie, czym zajmują się ambasady i konsulaty,
- zna funkcje i rodzaje pieniądza,
- wyjaśnia, na czym polega gospodarowanie,
- wie, jakie są rodzaje gospodarek,
- rozumie, że sytuacja ekonomiczna rodziny zależy od wykształcenia i przedsiębiorczości jej członków,
- zna mechanizmy gospodarki rynkowej,
- rozumie perswazyjny charakter reklamy,
- wie, z jakich form pomocy mogą skorzystać absolwenci wszystkich typów szkół oraz na czym polegają obowiązki pracowników i pracodawców,
- potrafi skorzystać z biura pośrednictwa pracy,
- opisuje formalności związane z rozpoczęciem samodzielnej działalności gospodarczej,

przemiany gospodarcze, jakie zaszły w RP po 1989 roku,

- zna system szkolny w Polsce,
- potrafi samodzielnie napisać CV i list motywacyjny,
- rozumie, że wybierając zawód trzeba uwzględnić własne zainteresowania, a także zapotrzebowanie na rynku,
- omawia etapy tworzenia Unii Europejskiej.

OCENA DOBRA

Uczeń:

- w dużej mierze opanował treści i umiejętności zawarte w programie,
- chętnie pracuje w grupie,
- jest aktywny na zajęciach,
- umiejętnie wykorzystuje zdobyte informacje,
- wykonuje samodzielnie typowe zadania związane z tokiem lekcji i zlecone przez nauczyciela,
- umie formułować proste, typowe wypowiedzi ustne i pisemne,
- potrafi interpretować diagramy, wykresy, mapki tematyczne, tabele,
- poprawnie stosuje pojęcia: naród, państwo, samorząd terytorialny, grupa społeczna, państwo unitarne, federacyjne, niezawisłość sędziowska, suwerenność,
- omawia formy państwa,
- zna i rozumie różnice między państwem totalitarnym i autorytarnym i mechanizmy funkcjonowania państwa demokratycznego,
- wykazuje różnice między monarchią konstytucyjną a republiką,
- zna rodzaje więzi społecznych w grupie, czynniki, które wyznaczają prawa i obowiązki dziecka- ucznia, władze samorządu uczniowskiego i opisuje ich działalność,
- rozumie: swoje związki z przyrodą i wie, że jest ona niezbędna do życia oraz funkcjonowania człowieka, że człowiek staje się istotą społeczną dzięki różnorodnym kontaktom; współzależność między sposobem sprawowania władzy a sytuacją obywatela w państwie; różnicę między władzą ustawodawczą i wykonawczą, podział zadań między organami władzy samorządowej a władzą centralną,
- porównuje zachowania pozytywne i negatywne oraz ich wpływ na postawę ludzi,
- prezentuje różne sposoby rozwiązywania konfliktów,
- określa specyfikę działalności organów terytorialnych i organów szkoły,
- charakteryzuje podstawowe zasady ustroju politycznego RP i uprawnienia organów władzy,
- uzasadnia cel działania organizacji pozarządowych, fundacji, stowarzyszeń, związków zawodowych,
- dostrzega różnice w typach partii i systemach partyjnych,

- poprawnie stosuje pojęcia: budżet, dochód narodowy, deficyt budżetowy, rynek konsumenta, monopol, rynek pracy, prywatyzacja, „szara strefa”, Kodeks Pracy, reglamentacja, globalizacja,
- rozumie, że podejmowanie decyzji ekonomicznych uwarunkowane jest wieloma czynnikami,
- wyjaśnia znaczenie pracy dla rozwoju człowieka,
- wymienia przyczyny i rodzaje bezrobocia,
- rozumie mechanizm powstawania inflacji,
- wyjaśnia funkcje pieniądza i rodzaje pieniądza,
- charakteryzuje rodzaje podatków,
- charakteryzuje mechanizmy gospodarki wolnorynkowej, działalność giełdy, banku,
- wie, na czym polega konkurencja, jakie znaczenie ma marketing,
- potrafi wskazać i omówić przyczyny kryzysu gospodarki polskiej przed 1989 rokiem,
- zna formy przekształceń własnościowych w RP po 1989 roku,
- zna czynniki wzrostu gospodarczego,
- charakteryzuje cele polityki zagranicznej Polski,
- omawia zasady działania Unii Europejskiej,
- wyjaśnia, na czym polega zasada pomocniczości i solidarności w Unii Europejskiej,
- ocenia wkład Polski w proces integracji europejskiej,
- potrafi uzasadnić wybór szkoły,
- potrafi przygotować niezbędne dokumenty celem uzyskania pracy,
- rozumie przyczyny biedy i zacołania w krajach Południa,
- wskazuje na mapie miejsca najważniejszych konfliktów międzynarodowych.

OCENA BARDZO DOBRA

Uczeń:

- bardzo aktywnie uczestniczy w zajęciach,
- sprawnie samodzielnie posługuje się różnymi źródłami wiedzy, uzasadnia odpowiedzi korzystając z wiadomości prasowych i telewizyjnych,
- potrafi posługiwać się wcześniej wymienionymi pojęciami w określonych sytuacjach, tekstem konstytucji, na wybranych przykładach ocenić funkcjonowanie w praktyce zasad ustroju RP, wykorzystać wiedzę teoretyczną do oceny problemów, które są rozwiązywane przez władze centralne i samorządowe,
- uzasadnia własne poglądy i stanowiska,
- dokonuje samodzielnej oceny wydarzeń i zjawisk,
- dostrzega związki przyczynowo- skutkowe,

- potrafi łączyć wiedzę z różnych przedmiotów,
- potrafi interpretować diagramy, wykresy, tabele, mapki tematyczne i wyciągać wnioski,
- interpretuje teksty źródłowe,
- przedstawia obecny stan wiedzy dotyczącej badań socjologicznych,
- rozumie znaczenie pojęć: tolerancja, socjologia,
- porównuje swoje miejsce w społeczeństwie z innymi,
- rozumie, że oprócz praw uczeń ma obowiązki,
- zna i cytuje maksymy filozofów i umie je zinterpretować,
- wyodrębnia różnice w podziale zadań poszczególnych struktur samorządu oraz organów szkoły,
- wykazuje różnice występujące pomiędzy zadaniami poszczególnych struktur samorządu: gminy, powiatu, województwa,
- rozumie i potrafi ustalić podobieństwa i różnice w sprawowaniu władzy w monarchii konstytucyjnej i republice,
- potrafi wyjaśnić istotę społeczeństwa obywatelskiego,
- ocenia sytuację obywatela w państwie demokratycznym, autorytarnym i totalitarnym,
- umie określić rodzaje swobód obywatelskich, granice wolności,
- wyraża swoje opinie na temat terroryzmu,
- omawia konsekwencje konfliktów międzynarodowych i narodowościowych,
- posługuje się analizą SWOT do rozwiązywania zagadnień z dziedziny gospodarki lub polityki,
- poprawnie stosuje pojęcia: PKB, reklama, mobilność zawodowa, liberalizm, „globalna wioska”,
- rozumie związek między przedsiębiorczością a funkcjonowaniem przedsiębiorstwa i gospodarki, znaczenie różnych podmiotów gospodarczych w funkcjonowaniu rynku, rolę giełdy, banków,
- potrafi wyjaśnić, dlaczego inflacja jest szkodliwa dla gospodarki i konsumentów,
- rozumie rolę monopolu w gospodarce wolnorynkowej,
- rozumie skutki bezrobocia dla gospodarki,
- potrafi zaproponować sposoby przeciwdziałania korupcji w gospodarce,
- ocenia stanowisko Polski w strukturach Unii Europejskiej, sytuację gospodarczą kraju i swego regionu oraz wkład Polski w proces integracji UE,
- potrafi uzasadnić, dlaczego gospodarka nakazowa była nieefektywna,
- uzasadnia znaczenie przekształceń własnościowych przeprowadzonych w Polsce po 1989 roku,
- potrafi wyjaśnić, od czego uzależniony jest wzrost dochodu narodowego,
- dokonuje bilansu polityki gospodarczej Polski ostatnich lat,

- wie, jak skutecznie korzystać z praw konsumenckich,
- wie, jakie są zasady zatrudniania młodocianych,
- zna programy edukacyjne realizowane w ramach UE,
- potrafi scharakteryzować główne zagrożenia ekologiczne dla Ziemi,
- potrafi przedstawić argumenty za lub przeciw obecności żołnierzy polskich w misjach zagranicznych.

OCENA CELUJĄCA (poziom wymagań wykraczających poza program)

Uczeń:

- posiada wiedzę i umiejętności wykraczające poza program,
- rozwija własne zainteresowania,
- w konkursach osiąga sukcesy (I, II, III miejsce),
- jest bardzo aktywny na lekcjach, zalicza wszystkie sprawdziany na ocenę celującą,
- wykonuje zadania dodatkowe z własnej inicjatywy,
- jest żywo zainteresowany tym co dzieje się w Polsce i na świecie,
- angażuje się w akcje o charakterze: patriotycznym, humanitarnym, ekologicznym, wolontariacie,
- umiejętnie formułuje argumenty, wypowiada się bardzo poprawnym językiem,
- potrafi doskonale zaplanować i zorganizować pracę swoją i innych,
- aktywnie pracuje w Samorządzie Uczniowskim
- bierze udział w projektach i wykonuje je na ocenę celującą.